

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Стопански факултет

Специалност: (код и наименование)

И	Б	Б	0	1	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Стопанско управление (с английски език)

Специалност: (код и наименование)

И	Б	Б	0	2	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Стопанско управление (с немски език)

Специалност: (код и наименование)

И	Б	Б	0	3	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Стопанско управление (с френски език)

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

3	0	3	8
---	---	---	---

 Вземане на решения при риск и неопределеност
(код и наименование)

Преподавател: доц. д-р Георги Менгов

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	45
Обща аудиторна заетост		45
Извънаудиторна заетост	Доклад/Презентация	10
	Курсов учебен проект	70
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	25
Обща извънаудиторна заетост		105
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		3,5
Кредити извънаудиторна заетост		1,5
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Тестова проверка	40
2.	Изготвяне на курсов проект	40
3.	Изпит	20

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

Анотация на учебната дисциплина:

Курсът е посветен на вземането на решения при риск и неопределеност от агентите в бизнеса и икономиката. Представят се основните теории за вземане на решения в ситуации с икономическо и бизнес съдържание. Съществено внимание се отделя на теорията на перспективите на Канеман и Тверски, отличена с Нобелова награда по икономика. Разглеждат се и теорията на полезността и теорията на афективния баланс, психологическите евристики при избор между алтернативи и тяхното значение. Обясняват се чести явления при вземането на решения, като: избягване на риск при възможност за сигурна печалба и търсенето на риск при опасност от сигурна загуба, заблудите на администратора, инвеститора, мениджъра и предприемача. Обсъждат се многобройните приложения на преподаваното знание в практиката.

Лекциите се провеждат в диалогов режим със студентите, които са поканени да поставят въпроси и предлагат свои виждания. Преподаваният материал се илюстрира с експерименти, в които студентите вземат участие. Слайдовете от лекциите заедно с различни указания за подготовката за теста и изготвянето на курсовия проект се предоставят на обучаемите по имейл след всяко занятие.

Студентите изготвят курсов проект. Той е в обем 800–1000 думи (до 1200 думи заедно със служебната информация) и е посветен на някой от изучените ефекти при вземане на решения в бизнеса и икономиката. Има за основа научна статия, публикувана на английски език в някое от посочените в литературата по-долу международни научни списания по поведенческа икономика, икономическа психология, организационно поведение и бизнес.

От учебната 2012/2013 г. курсът се чете на английски език за всички студенти, приети в Стопанския факултет с приеман изпит по английски език, както и за всички желаещи измежду приетите с немски и френски език.

Предварителни изисквания:

Курсът се провежда в последния семестър от бакалавърската степен и интегрира натрупаното знание от голям брой дисциплини в четиригодишния период на обучение. Създава възможност за свързване и осмисляне на учебното съдържание по математика, статистика, микро и макроикономика, организационно поведение, информатика, икономическа психология и управление на човешките ресурси. Желателно е тези дисциплини да са успешно преминати преди настоящия курс.

Очаквани резултати:

Основен резултат от курса е осмислянето на теоретичните знания посредством приложения в икономиката и бизнеса. Усъвършенстват се уменията на студентите за изготвяне на кратки експертни доклади и устното им представяне с нагледни материали.

Преминавайки курса, студентите трябва да знаят:

- Кои са основните теоретични постижения в областта на вземането на решения и какви са техните основни приложения в практиката;
- Какво е съвременното състояние на науката в тази област и кои са насоките, в които може да се очаква бурно развитие в близкото бъдеще;
- Кои са най-авторитетните в света научни центрове, научни школи, най-изявените изследователи, както и кои са научните списания с най-голямо влияние в областите: поведенческа икономика, икономическа психология, организационно поведение, бизнес и теория на решенията.

Преминавайки курса, студентите трябва да могат:

- Да ползват електронните библиотеки ScienceDirect и JStor, за да намират в тях необходимите им знания по различни експертни въпроси, възникващи в работата на съвременните икономисти и мениджъри;
- Да изготвят експертни доклади с ясен и добър стил и правилен български език;
- Да познават механизмите за вземане на решения и да разбират поведението на бизнес партньори, ръководители и колеги;
- Да умеят да работят в екип от двама души, пред които е поставена сложна творческа задача.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1	Субективната полезност на благата – основни теоретични положения. Научни понятия, дефиниции и измервания. Постулати и аксиоми.	6
2	Полезност и рационалност. Мотивацията за икономическа дейност в теорията на Фон Нойман и Моргенщерн. Аксиоми и твърдения в теорията на очакваната полезности. Парадокс на Але. Практическо измерване на полезността. Полезност на минал опит и на бъдещо решение. Принципи за рационалност и нарушаването им.	6
3	Теория на перспективите. Елементи от психологията на икономическия агент. Отправна точка за оценяване. Свойства на функцията на полезността. Субективна вероятност. Рискови нагласи и типове рисково поведение. Ефект на положителните и отрицателните формулировки. Стеснена рамка на решенията. Ефект на псевдосигурност. Психологическо счетоводство и потребителско поведение. Кумулативна теория на перспективите. Значение на теорията на перспективите.	6
4.	Евристики и информация. Информационно взаимодействие между агента и средата. Евристика Представителност. Заключение с илюзорна валидност. Случайност и фракталност. Евристика Наличност. Евристика Закотвяне. Други евристики.	6
5.	Човекът като субективен статистик. Обективна вероятност и субективна увереност. Интуитивни Бейсови оценки в ежедневието. Извличане на субективно знание.	6
6.	Невробиологично моделиране на поведението на икономическия агент. Емоционално равновесие и икономически решения. Потребителският навик като процес на учене. Емоциите на вземащия решения. Потребителското поведение като условен рефлекс. Експериментално икономическо поведение.	6
7.	Вземащият решения – под наблюдение със скенер. Развитие на fMRI технологията и новите хоризонти пред анализа на решенията.	3
8.	Вземане на решения при риск и неопределеност от българските икономисти и компютърни специалисти.	3
9.	Емпирични изследвания на психологическите фактори, свързани с рискови решения в организациите. Въвлечеността в работата като бягство от рисковия избор. Тенденцията за напускане на организацията като измерител на рисковите нагласи на индивида.	3

Конспект за изпит

№	Въпрос
1.	Субективната полезност на благата – основни теоретични положения.
2.	Научни понятия, дефиниции и измервания. Постулати и аксиоми.
3.	Полезност и рационалност. Мотивацията за икономическа дейност в теорията на Фон Нойман и Моргенщерн. Аксиоми и твърдения в теорията на очакваната полезност.
4.	Парадокс на Але. Практическо измерване на полезността. Полезност на минал опит и на бъдещо решение.
5.	Принципи за рационалност и нарушаването им.
6.	Теория на перспективите. Отправна точка за оценяване. Свойства на функцията на полезността.
7.	Субективна вероятност. Рискови нагласи и типове рисково поведение.
8.	Ефект на положителните и отрицателните формулировки.
9.	Психологическо счетоводство и потребителско поведение. Кумулативна теория на перспективите. Значение на теорията на перспективите.
10.	Евристики и информация. Информационно взаимодействие между агента и средата. Евристика Представителност. Заключение с илюзорна валидност. Случайност и фракталност.
11.	Евристика Наличност. Евристика Закотвяне. Други евристики.
12.	Човекът като субективен статистик. Обективна вероятност и субективна увереност. Интуитивни Бейсови оценки в ежедневието.
13.	Невробиологично моделиране на поведението на икономическия агент. Емоционално равновесие и икономически решения.
14.	Потребителският навик като процес на учене.
15.	Вземаният решения – под наблюдение със скенер. Развитие на fMRI технологията и новите хоризонти пред анализа на решенията.
16.	Вземане на решения при риск и неопределеност от българските икономисти и компютърни специалисти.
17.	Емпирични изследвания на психологическите фактори, свързани с рискови решения в организациите.
18.	Тенденцията за напускане на организацията като измерител на рисковите нагласи на индивида.
19.	Въвлечеността в работата като бягство от рисковия избор.
20.	Емоциите на вземания решения. Потребителското поведение като условен рефлекс.
21.	Стеснена рамка на решенията. Ефект на псевдосигурност.

Библиография

Основна:

1. Менгов, Г. (2010) *Вземане на решения при риск и неопределеност*. Пловдив: Жанет 45.
2. Теченията на следните научни списания от годината непосредствено преди провеждане на курса:
 - Organizational Behavior and Human Decision Processes
 - Information and Organization
 - Journal of Economic Behavior & Organization

- Journal of Economic Psychology
- Industrial Marketing Management
- Journal of Business Research
- Organizational Dynamics.

Допълнителна:

1. Bernoulli, D. (1738, 1954) Exposition of a new theory on the measurement of risk. *Econometrica*, 22, 23-36. (Translation by L. Sommer of: Specimen theoriae novea de mensura sortis. *Scientiarum Imperialis Petropolitanae* 6, 175-192.)
2. Kahneman, D. & Lovallo, D. (1993) Timid Choices and Bold Forecasts: A Cognitive Perspective on Risk Taking. *Management Science*, 39 (1), 17-31.
3. Kahneman, D. & Tversky, A. (1979) Prospect theory: An analysis of decision under risk. *Econometrica*, 47 (20), 263-291.
4. Mengov, G., Egbert, H., Pulov, S., & Georgiev, K. (2008) Affective balances in experimental consumer choices. *Neural Networks*, 21 (9), 1213-1219.
5. Mengov, G. & Nikolova S. (2008) Utility function derived from affective balance theory. *Proceedings of the Bulgarian Academy of Sciences (Comptes Rendus)*, 61 (12), 1605-1612.
6. Tversky, A & Kahneman, D. (1974) Judgment under uncertainty: Heuristics and biases. *Science*, 185, 1124-1131.
7. Tversky, A. & Kahneman, D. (1981) The Framing of Decisions and the Psychology of Choice. *Science*, 211 (30), 453-458.
8. ScienceDirect.
9. JStor.
10. Ebsco.

Дата: 27 февруари 2013 г.

Съставил: Доц. д-р Георги Менгов